

«ӘЙТЕКЕ БИ КӨПСАЛАЛЫ КОЛЛЕДЖІ»

«БЕКІТЕМІН»
Колледж директоры
Жиенкожаев М.С.
2024ж

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ КОДЕКСІ

Әйтеке би көпсалалы колледжі (бұдан әрі -Колледж) Білім беру бағдарламаларының, Ғылыми зерттеулердің, сондай-ақ шығармашылық және қолданбалы жобалардың жоғары сапасын қамтамасыз етуге ұмтыла отырып, академиялық адалдық қағидатының сақталуына кепілдік береді. Білім беру бағдарламаларының, ғылыми зерттеулердің, шығармашылық және қолданбалы жобалардың жоғары сапасына колледждің академиялық қоғамдастығының барлық мүшелері бөлісетін Академиялық адалдық мәдениеті жағдайында ғана қол жеткізуге болады.

Академиялық қызмет стандарттарын бұзу колледждің білім беру, зерттеу және шығармашылықтың жоғары стандарттарын ұстанатын білім беру мекемесі ретіндегі беделі мен беделіне нұқсан келтіреді.

1. Жалпы ережелер

1.1. Колледждің академиялық адалдық кодексі (бұдан әрі-Кодекс) Әкімшілік, оқытушылар, қызметкерлер және студенттер арасында академиялық қызметті жүзеге асыру кезінде қолданылатын этикалық стандарттарды белгілейді.

1.2. Осы Кодекс колледждің академиялық қоғамдастығының барлық мүшелеріне - әкімшілікке, студенттерге, оқытушыларға, қызметкерлерге қолданылады.

II. Академиялық адалдық принциптері

2.1. Білім беру үдерісінде студенттердің жеке адалдығы мен өз оқуы үшін жауапкершілігін дамытатын негізгі Академиялық адалдық қағидаттары мыналар болып табылады:

- адалдық
- студенттердің бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды адал, мұқият орындауы. Адалдықтың негізгі компоненттері-еңбекқорлық пен әдептілік.
- автордың және оның құқықтық мирасқорларының құқықтарын қорғауды жүзеге асыру
- авторлық құқық объектісі болып табылатын туындылардың авторлығы тану және басқалардың сезін, ойларын дұрыс жеткізу және бағаланатын жұмыстардағы ақпарат кездерін көрсету арқылы қорғау;
- ашықтық
- ашықтық, өзара сенім, студенттер, оқытушылар және оларға теңестірілген Тұлғалар арасында ақпарат және идеялармен ашық алмасу;
- білім алушылардың құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу – студенттердің өз пікірлері мен идеяларын еркін білдіру құқығы;
- теңдік
- әрбір білім алушының осы қағидаларды сақтау жөніндегі міндеті және оларды бұзғаны үшін тең жауапкершілік.

III. Академиялық этиканың жалпы стандарттары

3.1. Колледждің академиялық қоғамдастығы мүшелерінің білім беру, ғылыми және шығармашылық қызметі академиялық еркіндік қағидатын жауапты іске асыруға негізделген.

Буган, атап айтқанда, мыналар қайшы келеді:

- әртүрлі пікірлерге төзбеушілік;
- академиялық өзін-өзі басқаруға қатысу мүмкіндігі туралы ақпараттың болмауы немесе мұндай мүмкіндікті іске асыруға негізсіз шектеулер белгілеу;
- сынға немесе шағымдарға жауап беру мүмкіндігін негізсіз шектеу.

3.2. Колледждің академиялық қоғамдастық мүшелері арасындағы қарым-қатынас әділдік, өзара құрмет және ынтымақтастық қағидаттарында құрылады.

Көрсетілген қағидаттар, атап айтқанда, мынадай жағдайларда бұзылады:

- колледжде әкімшілік және академиялық шешімдер қабылдау кезінде жасына, нәсіліне, түсіне, ұлтына, жынысына, жыныстық бағдарына, діни немесе өзге ел көзқарастарына, ерекше қажеттіліктеріне қарай кемсіту;
- колледждің академиялық қоғамдастық мүшелерінің өз коммуникацияларында тіл тигізу тілін пайдалануы;
- жеке антипатияның немесе студенттер арасындағы тұлғааралық келіспеушіліктердің әсері;
- студенттер мен оқытушылар туралы құпия ақпаратты жария ету.

IV. Студенттің оқу іс-әрекетінің этикалық стандарттары

4.1. Студенттің білімін, дағдылары мен қабілеттерін бағалау адал, әділ болуы керек және курс бағдарламасында белгіленген өлшемдерге негізделуі керек. Сондықтан студент міндетті:

- бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды орындау кезінде академиялық адалдықты мүлтіксіз сақтау;
- авторды, шығарманың атауын және бетті көрсете отырып, біреудің сөзі мен ойын жеткізу әдісін қолдану;
- бағаланатын жұмыстардың соңында пайдаланылған әдебиеттер тізімі көрсетіледі;
- сенімді және тісті ақпарат көздерін пайдалану;
- басқа білім алушыларға өзіндік орындалған бағаланатын жұмысты бермеуге;
- тапсырмалардың барлық түрлерін өз бетінше орындауға;
- тесттерге, жаттығуларға және тапсырмаларға дайын жауаптарды, дайын жазбаша жұмыстарды (эссе, курстық, дипломдық жұмыстар) пайдаланбауға;);
- емтихандарда шпаргалкаларды, электронды ақпарат және байланыс құралдарын пайдаланбауға;
- өзінің дайын жауаптары мен жұмыстарын басқа білім алушыларға бермеуге және оқудың адалдығы мен адалдығына күмән келтіретін және басқа білім алушылардың соңғы нәтижелеріне зиян келтіретін мінез-құлыққа жол бермеуге;

V. Ғылыми қызметтің этикалық стандарттары

5.1. Колледж студенттері ғылыми қызметті жүзеге асыру кезінде Академиялық адалдық принципін ұстануға міндеттенеді. Атап айтқанда, ғылыми қызметте Академиялық адалдық қағидатын бұзу мынадай жағдайларда орын алады:

- 5.1.1. Қолдан жасау, бұрмалау немесе айла-шарты жасау (мысалы, жоқ деректерді құру, нәтижелерді жақсарту немесе нашарлату мақсатында бар деректерді түзету). Жалған немесе айла-шарты жасаудың әдеттегі жағдайларына мыналар жатады:
- бағаларды, тапсырмаға жауаптарды бағалау нәтижелерін қолдан жасау;
  - деректерді қолдан жасау (қосымша жазу, жазу, түзету), яғни зерттеу, сауалнама жүргізу және басқа әдістерді бақылау нәтижелері мен өлшемдері;
  - басқа білім алушының бағаланатын жұмысын қасақана қолдан жасау немесе бүлдіру;
  - нақты адамдардың ғылыми қызметке зияткерлік және немесе қаржылық үлесін жоққа шығару немесе жасыру.
- 5.1.2. Эмпирикалық зерттеу деректерін, компьютерлік бағдарламаларды, эмпирикалық материалдар үлгілерін, қолжазбаларды ұрлау немесе қасақана бүлдіру.
- 5.1.3 Оқытудың үздік нәтижесін алу мақсатында сөз байласу және алдау:
- басқа студент үшін кез-келген бағаланатын жұмысты орындау
  - басқа білім алушыларда бағаланатын жұмыстарды есептен шығару;
  - бағаланған жұмысты қайта ұсыну, тапсыру;
  - бағаланатын жұмыстарды орындамаған, уақытылы орындамаған жағдайда жалған сылтаулар ұсыну;

- топтық жұмыс көзделмеген екі немесе одан да көп студенттердің бағаланатын жұмысты орындауы;

- басқа студенттерге саналы көмек: оған бағаланған жұмысынан босатуға мүмкіндік беру, кеңестер, шпаргалкаларды, оқулықтарды және т. б. пайдалану.

- өзгелердің бағаланатын жұмыстарын өздерінің жұмыстары ретінде ұсыну.

5.1.4 Плагиат, яғни идеяларды, деректерді немесе мәтіндерді олардың авторлығын көрсетпей беру, яғни басқа адамдардың идеяларын өздері дерегінде ұсыну.

Плагиат әртүрлі нысандарда көрінуі мүмкін:

- тиісті тыныс белгілерін (тырнақшаларды) пайдаланбай және/немесе кезді көрсетпей-ақ, дереккөзге сілтеме жасау;

- кезді көрсетпей-ақ қайта жазу;

-біреудің идеяларын немесе дәлелдерін авторға сілтеме жасамай қолдану;

- дос немесе басқа студент толық немесе ішінара жазған жазбаша жұмысты ұсыну;

- Интернеттен алынған курстық /дипломдық жұмысты ұсыну;

- басқа Курс үшін тапсырма ретінде орындалған курстық жұмысты ұсыну.

- Академиялық парақорлық, яғни академиялық қызметтер үшін сыйақы беру (жеке немесе топтық)